

Előfizetési árak:

Félsz évre . . . 6 frt — kr.
 Élévre . . . 3 „ — „
 Negyedévre . . . 1 „ 50 „
 Egy óra . . . — „ 50 „
 Egyes szám ára 8 kr.

Kiadóhivatal:

PÉCSETT, Széchenyi-tér 12. sz.
 (Nádossy-féle ház)
 hová az előfizetések és a lap
 szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

PÉCSI FIGYELŐ

(PÉCSI HIRLAP.)

Megjelenik hetenként kétszer: **szerdán és szombaton.**

Szerkesztői iroda:

PÉCSETT, Széchenyi-tér 12. sz.
 hová a lap szellemi részét
 illető minden közlemény intézendő.

Kéziratok vissza nem adatnak

Hirdetések

a kiadóhivatalban vétetnek föl

Egyes számok kaphatók:

Weidinger N. utóda Domján I., Valentin K. fia (Széchenyi-tér), Hochrein József és fiai (Széchenyi-tér), Köszl János (fő-tér), Böhm Manó (fő-utca) papir- és könyvkereskedéseiben.

Előfizetési fölhívás

Pécsi Figyelő (Pécsi Hirlap)

hetenként kétszer megjelenő politikai lapunkra, mely a legelterjedtebb, legtöbb példányban megjelenő és legolcsóbb helyi közlöny.

Lapunk immár 21 éve lankadatlan kitartással harcol a függetlenségi és 48-as eszmék mellett az igaz szabadelvűség, demokráta és hazafias gondolkodás lobogója alatt, mely céljának eléréseért ezentúl is folyton fog küzdeni.

Az új negyed kezdetével tisztelettel kérjük úgy az eddigi előfizetőinket, mint a nagyközönséget, hogy lapunkat továbbra is becses pártfogásukra méltassák.

Előfizetési árak:

1 óra csak 50 kr. (1 korona)
3 „ 1 frt 50 „ 3 „

Az előfizetési pénzeket kérjük minél előbb beküldeni, hogy a lap szétküldésében zavar ne támadjon.

Hátralékosainkat is kérjük, hogy hátralékaikat mielőbb beküldeni sziveskedjenek

Teljes tisztelettel

A „Pécsi Figyelő“
 (Pécsi Hirlap)
 kiadóhivatala.

Október 6.

Sötét, kínos emlékű nap, ezredéves, örök, isteni jogoknak arculcsapása és megtiportatása; a nemzet boldogságot ígérő ábrándjainak, büszke reményeinek nagy temetője; megtagadása minden emberi érzelmek; megcsúfoltatása mindannak, ami magasztos, ami szent; kiapadhatatlannak látszó gyászforrása a hidegvérrel ontott s kéjelegve habzsolt mátyásnének, a kielégíthetetlen boszúszomjnak remekbe alkotott mester műve, a pokol munkája: az aradi bitófa!

Ha vérrel irt lapjaihoz ér a történet-író, ha kutató szeme és bonczoló elméje keresni, vizsgálni akarja az átkos emlékű hatalom ördögi tetteinek rugóit: elnémul, kiesik kezéből a toll s megdöbbenve tekint föl: nem volt e a haragos égnek zúzó menyköve, mely porrá törjön ily gyalázatot?

Tán épp, mert ily fájó sebeket tép föl a rá való emlékezés, mert a mai kor fiának, de késő utódoknak szemeit is elborítja a fájdalom könyve, ha a véres fátyolt könnyelműen levonja a sajgó nemzettestről, mert elvesztheti nemzete jövőjébe vetett, évezredes jog biztosította hitét, midőn mindazt sárba hurczolva, vérbe tiporva. — sárba temetve kénytelen látni, mi létalapját biztosíthatja, — tán épp ezért könyörtelenség fölújítani emlékét?

Az elaludt magyar végre is szabad levegőt szí, sőt nagy kegyesen ősi oltárain is engedik áldozni, szabad ünnepelni nagyjait, hőseit. — természetesen csak azon

határig, hol a magasztos eszmék ideál-világa az uralkodó, kényes érdekekkel találkozik; mert tény, hogy szabadságharcunk dicső emlékű férfiai — az orsz. g. első miniszterelnökétől s a 13 aradi tábornoktól — a Buda alatt elhullott utolsó honvédig: másfél évtizeden át üldözött, azóta mind e mai napig csak megtűrt kegyelet tárgyai.

Ezért csak tanulságos lehet s a hazafias magyar sajtónak szerte e hazában mindenütt legszentebb hivatása emlékezni s emlékeztetni, hogy a múlt idők lelke hadd járjon közöttünk.

Kifürkészhetetlenek a végzet nagy csapásokon járó útjai, melyeken megpróbáltatások közepette könyörtelenül látszik végighajszolni népeket és nemzeteket; de lehetetlen még ilyenkor is nem hinnünk és remélnünk gyarlóságunkkal föl nem fogható, messzevágó céljainak bölcsességében. Kell lenni valami vigasztalóan nagynek és nemesnek, mi a történelemben kibékíteni képes bennünket az ember-állat féktelen dühögéseivel; t. i. hogy a kiontott vér csakhamar termékenynyé válik, életet szül. Midőn a vértanuk vére foly, terjedni látom egyszersmind a kereszténységet — a föld alatt, a sírok mélyében. A vér nálunk bővebben folyt és épp oly nemes forrásokból, de, úgy látszik, nem talált mindenütt egyenlően jól előkészített földet.

Mondhatnók, hogy semmi arány sincs a véráldozatok és az utókor által elért eredmények között; s bizonyára nem volt szükség föláldozni a nemes alakok egyikét sem, hogy elnyerjük azt, a mivel — meg-

A „Pécsi Figyelő“ tárczája.

A clown természetrajza.

(Czirkusz-tárca.)

Az embereknek ős időktől fogva volt bizonyos hajlandóságuk a karrikatura iránt, sőt időbeli régiségre nézve a karrikatura tán a komikumnak minden más nemét felülmúlja, mert mielőtt az ember annyira fejlődött, hogy a finom komikumban élvezetet talált, beérte a groteszk és durva komikummal, melyet a műveletlen ember leginkább megértett és megemésztett.

Már a régi görögöknek és rómaiaknak megvoltak groteszk-komikus alakjaik, Paprika Jancsiuk és hisztrióik, a kik majd ezt, majd amazt az embert tulozták, nevetségessé tették s ezzel rendszeren kókler-mutatványokat kapcsolak össze, tüzőn és karikákon keresztül ugráltak, tüzet fújtak, tárgyakat egyensúlyoztak, léczlábakon jártak, szóval mindent megeselekedtek, a mit manapság a clownok finomabb, művészi formában véghez visznek. Nem valószínűtlen, hogy az olaszok Arlechino-ja a római hisztrióktól származik, mert ruházata hasonló emezéhez.

Honnan eredne máskülönben ez a csodálatos tarka ruházat, mely sohasem volt divat? De a mily valószínű az, hogy az Arlechino eredete, a sötét ókorba nyulik vissza, époly bizonyos az, hogy neve az újabb korból származik. Némelyek ezt harlec-ből vagy Hering-ből származtatják, mások Louvence gróf egyik szolgájának nevével, a ki nagy ravaszsága és ügyessége által tünt ki és a kit Pierrot d'Arlesquinnek, Arles Péternek hívtak. Annyi bizonyos, hogy a francziák maguknak tulajdonítják ennek a névnek az eredetét s a következő históriát beszélnek: III. Henrik uralkodása alatt egy olasz komédiástrupp jött Párisba, hogy ott előadásokat tartson. A társulat tagjai közt volt egy fiatal, elmés és ügyes ficzkó, a ki sokat megfordult egy Harlay de Chauvalon nevű ur házában. Ezt a fiatal komédiást kollégái a kis Harlaynak, vagyis Harle quino-nak hívták s ettől fogva így nevezték a színház komikusait. Mások ismét I. Ferencz egy gunyszavából származtatják ezt az urat, a ki V. Károly császárt „Charles-Quint“-nak nevezte. Ezzel szemben az olaszok azt mondják: Arlechino egy vidám és minden bolond csinra kész toszkánai pap volt s ő teremtette meg ezt a hallhatatlan nevet.

A harlekin egy féktelen, részben együgyü,

részben elmés és arczátlan ficzkó volt, a ki jól tudott táncolni és szaltomortálekát csinálni. Leginkább inasszerepekben lépett fel és egyik főalakja volt a középkori komédiáknak. A XVII. század leghíresebb harlekinje egy Luigi Riccobini nevű olasz volt, a kit különösen Párisban csudáltak, s a ki itt 15.000 lira szubvenziót huzott. Ez a Riccobini volt ősapja a ma hasonlónevű műlovarcsaládnak, — mely kétségkívül a legkékvérűbb csavargó familia a föld hátán. Egy másik harlekin Pietro Maix Cechini-t Mátyás nemességre emelte, s egy harmadik Dominico Biancodelli, kedvence volt XIV. Lajosnak. 1688 augusztus 2-ikán halt meg 42 éves korában. A párisi olasz színházban a legutolsó híres harlekin az 1873-ban elhalt Carlo Bertinazzi, röviden Carlino volt, a ki a párisiakat 40 éven át mulattatta és a királytól évi 8000 livres fizetést huzott.

Még négy héttel a halála előtt, 77 éves korában, menuettet táncolt a színpadon. Erről beszélik azt is, hogy mikor betegségét elpanaszolta az orvosnak, ez így szólt hozzá: „Menjen el Carlino-hoz, ez legjobb szer a hipochondria ellen!“ — „Jaj doktor ur — felelt Carlino — hiszen az én vagyok!“

A harlekinnek pendent-ja volt a tartaglia,

elégedtünk. A valóság, a szomorú valóság, hogy a legfőbb vigasz megtagadtatott legnagyobb halottainktól, mert vérük nem volt az utókorra nézve a függetlenség, de az erény magva sem. Ha most egy pillanatra megjelenhetnének, még az elsőnél is kínosabb halál lenne másodszer kivégeztetniek — az utódok megtagadása által. Nem szólok a népről. A nép — nép maradt s megtartott magában mindig oly anyagot, melyből élesztőt készíthetett s mely a nemzet-testet végre majdan kikerülhetetlenül forrásba hozza; ebből lesz a jövő kenyere, melyből az erősek táplálkoznak.

Megtagadták s — éppen mint az aradi vértanuk emléke s a budai honvédszobor leleplezésénél láttuk — megtagadják őket azok, kiknek hatalma az ő vérekből csirázott ki. A szolgálalkuségból fakadó hálátlanságnak legirtózatosabb neme: megcsúfolni egy nemzetnek legszentebb fájalmát!

S vajjon mivel takaróznak? A feledés fátyolával, a bocsánatadás nagylelkűségével, mely szerintük mindig időszertülné tudja tenni a köteles hála lerovását.

Hát, vannak irtózatos emlékek, melyeket az idő balzsamos ujjai sem törölhetnek el, emlékek, melyeket, mert felejthetetlenek, megbocsátani embernek nem adatott! — mondja a szabadság élő martyrja, Kossuth.

Bizony elporladhattak s el is porladtak a 13 aradi hős vértanu csontjai is, az özvegyek és árvák gyászruhái is elrongyoltanak, a könyvek árja is kiapad, — de az emlékezet megmarad. Odaül az asztalhoz megkeseríteni az árvák morsa-falatjait s ürmöt vegyit a szomjuhozó poharába; hazajár kísértetiesen a nemzet nagy temetőjéből és — hiába, hiába! — a szeretet istene az emberi szívet nem érzéketlen kőből faragta.

Szívbeli, őszinte kegyelettel sorakozik a nemzet igaz többsége az aradi Golgotha köré s ha a lelkek kialudni, meghalni látszanak is, nem esik kétségbe. A természet maga tiltakozik az ellen, midőn mindig remélni kényszerít!

More.

A függetlenségi párt ismét egy.

Az Eötvös Károly és Herman Ottó vezérése mellett csak e napokban alakult új függetlenségi

párt, mint értesül a Pesti Hírlap, már a legközelebbi napokban ismét fölözlik. Igazat mondva: már föl is oszlott, csak még konszálva nincs a dolog. A külön párt alakulásakor még tizenketten voltak, ma már ez a szám hatra csökkent. A híveknek tehát tetszésére lesz bízva, hogy a pártkörben vagy azon kívül szolgálják a függetlenség ügyét. Az anyapárt is számít rájuk, mit azzal mutatott ki, hogy a még vissza nem tért Hentallert újból jelölte képviselőházi jegyzőnek. Az ilyenformán ismét egységesnek mondható párt híveinek összes száma 105, akik közül azonban nyolczan vagy tizen nem tagjai egyuttal a pártkörnek is.

Kossuth a honvédszoborról.

Megirtuk, hogy lelkes honleányok miniatűr másolatot készíttettek Zalaival a honvédszoborról s azt elküldték Kossuthnak. Kossuth most köszönő levelet írt Kovács Etelka úrnőhöz, a mozgalom vezetőjéhez. A nagyérdékü terjedelmes levélből néhány részletet itt közlünk:

... Az önök drága ajándoka, mélyen tisztelt nagysád! nekem több mint ereklye — oltár! mely előtt áhitattal hajtom imára ősz fejemet.

A hazafias indulatu művész, a ki azt az oltárt megalkotá, ihletett tolmácsára talált nagyságodban az eszmének, a mely őt alkotásánál lelkesítette. Abban a sebzett homloku hősből én a magyar nemzetet látom s jól esett lelkemnek Nagyságod kedves soraiból megérteni, hogy „az a génusz, mely a sebzett hős felé hajol, a magyar nőt jelképezi.“ Áldásom reá. Legyen Istentől is megáldva a szent hivatás érzeteért, melyre ezen szavak reá vallanak. Korunk túlnyomó iránnya dulást viszen véghez az eszményiség kultuszának mezején, de a nőnek hatalom adatott ébren tartani a férfivilágban a multak lelkesítő emlékeit, hogy a jövődö csiráivá éledjenek s amíg a magyar nő lelkesülten lelkesítve hajol a sebzett magyar haza felé, a hazaszeretet eszményiségének csillaga nem hanyatlík le.

... Rendkívül különös változatosságokon ment keresztül Budavár bevétele emlékezetének megörökítése Magyarországon; két szobor áll Budavárban ennek emlékére: az egyiket Ausztria császára állította akkor, a mikor még nem volt Magyarország királyává megkoronázva; és állította annak a Hentzinek tiszteletére, a ki (ilyen az emberi sors szeszélye!) egykoron nyílt ajtók mellett sokaknak szemelättára osztrák tábornoki egyenruhája teljes díszében térdreborult lábaim előtt, esdekelve, hogy vegyem oltalmam alá családját, s hűségesnek vallva magát a magyar haza iránt, kért, nyujtsak neki alkalmat hasznos szolgálatot tenni a hazának; siettem őt fölemelni az arczomat piritó helyzetből, a kért oltalmat megadtam, a kívánt alkalmat kiszolgáltattam; s ő ezt azzal viszonzta, hogy (nem tagadom: vitéz) védőjévé szegődött Budavárának, a még nem magyar király, osztrák császár szol-

és otromba volt, épen olyan, a milyen még ma is az angol czirkuszi clowné. De azért egész a mai napig fentartották magukat, különösen az úgynevezett Christmos-Pantomimeben. A londoni Drury-lane és Coventgarden színházak minden évben karácsonykor adnak egy arlequinade-ot vagy komikus varázslevelet, mely tökély és pompa dolgában ritkítja pártját. Ezek a pantominek már a XVII ik században divatoztak, de mostani pompás formájukat csak Ganick alatt vették fel. Az ilyen pantomime rendszeren áll egy előjátékféleléből, mely valami regét vagy mondát tárgyal és a melyeknek Harlequinna, Clownna, és Pantalonna változásával végződik, azután kezdődik a tulajdonképeni komédia az ő átváltozásával és varázsjelenteteivel. Ebben sokszor a napieseményeket a leggonoszabb módon nevetségessé teszik és a legmeteszőbb és legaktuálisabb karrikaturákat mutatják be. Az igazgatók ezekkel a pantominekkal pompás üzletet csinálnak, mert Angliában a bontonhoz tartozik ezeknek a látogatása.

A színpadról végképen a mult század végén szorult le a harlequin, s ekkor új működési kört keresett magának s ezt megtalálta a manége-

gálatában a magyar nemzet ellen, megbombázta Magyarországot nyílt fővárosát, légből akarta röpíttetni Duna-hídját; megtagadta Budavár átadását törvényes urának, a magyar nemzetnek. Küzdött ellene, vitézül védte a roszt ügyet és sok vitéz magyarnak vérét ontotta a mi magának is életébe került. Az ő emlékének szól a Budavár bevételi első emlék, a Hentzi-szobor. Akkor állítottatott, mikor Ausztria császára orosz fegyverek segítségével kitörölte ez államok sorából az ezeréves állami életű Magyarországot s tartományává súlyesztette az ausztriai császárságnak, a mely még csak nem is oly idős, mint én vagyok.

Huszonhat éve már, hogy Ausztria azon császárában, a ki ezt a Hentzi-szobrot ily körülmények közt, ily emlékezetek érdekében fölállítatá, hű lojalitással alkotmányos királyát tisztelti a magyar nemzet; úgy látszik nekem, hogy ennek a mint a tisztelőnél megvan, úgy a tisztelőnél is meg kellene lenni a maga logikájának és úgy gondolom, hogy ehhez a logikához a lojalis magyar nemzet jámbor nemzeti érzelmének kimélete is hozzátartozik. — — — — A Hentzi-szobor Budavárban még most is áll!

Budavár bevételének emlékére a másik szobrot a Hentzit legyőzött magyar honvéd vitézség tiszteletére állította a magyar népnek hazafias érzelmű kegyelete.

Minő ellentétes érzelm-iránynak ad kifejezést annak a két szobornak együtt létezése Budavárban! mennyire jelzi a visszasságot Magyarországon jelenlegi állapotában!

Az első szobor fölállítása arczulesapása volt a magyar nemzetnek, az pedig, hogy a másodikkal fölállításához a királyi ház hozzá nem járult, azt jelenti, hogy az „udvar“ nem rokon-szenvezik annak a magyar népnek érzelmeivel, a mely a haza hős védői emlékének megadta a maga szegénységéből a hálás elismerésnek s a kegyelet kötelességének adóját, hanem azon főpapok és mágnások érzületével rokonszenvezik, a kik a maguk gazdagságából a nemzeti kegyelet adójához hozzájárulásukat megtagadták. Ez is egy jele a közállapotok visszasságának, nincs meg az összhangzás, ne mondjam irányegység az udvar és a nép között. Nem egészséges állapot ez, s bizony mondom ennek is megvan, mint minden társadalmi visszasságnak a maga történelmi szillogizmusa.

Én amondó vagyok, mélyen tisztelt úrhölgy, hogy magának az uralkodóháznak, éppen annak érdekében nagyon bölcs tanács volt volna, ha valaki megértette volna a királyi házzal, hogy saját jövődjének érdekében nagyon okosan eszelekednék, ha jelét adná, hogy azonosítja magát trónusa erős támaszával, a magyar népnek, kegyeletes érzelmeivel. Mennyi szívhódítás volt volna ennek jutalma! hódítás, mely egy uralkodóháznak mindennél többet ér, a mi fegyverrel meg nem szerezhető, mert nem én mondom, hanem a történelem bizonyítja, s épen korunkban sü-

adadogó, a kinek semmi határozott jellege nem volt s a kit csak futárnak használtak. Ez volt ősapja a mi excentric- és knockabout-clown-jainknak, a kik különös előszeretettel variálják az ő legjobb „trick“-jét. Tartaglia megjelenik és meg akarja mondani Harlequin-nek azt a helyet, a hol a kedvese rejtőzik. De jaj! Nem bírja kihozni a helynek több szótagból álló nevét. Kétségbeesett kísérleteket tesz, hogy a végzetes szót kinyögje, de hasztalan. Harlequin sebtiben elmond előtte pár tucsat szót, hátha közte van az is, de Tartaglia tagadólag rázta a fejét. Egész testével dolgozik, hajmeresztő torzképeket vág, fuldoklik, arcza megdagad, s majd kiugranak szemei. Harlequin elrémül, kigombolja a mellényét és gallérját, legyezgeti őt és eczetet tart az orra alá — de mindez hasztalan. Erre villámsebesen nekiront a fejével a vonagló ember hasának s ime, mint a mennydörgés ejti ki a boldogtalan a végzetes szót.

Az angolok harlekinjüket Vicé-nek vagy Clow-nak nevezték el, és Shakespeare darabjaiban gyakran találkozunk velük, melyekben táncoltak, komikus dalokat énekeltek és vidám jeleneteket játszottak. Komikumuk durva, széles

ben. Ebben az időben kezdtek a kóbor csepürágók, csavargók és cigányok viszonyai megszilárdulni; nagyobb társulatok alakultak jelentékeny tőkével és személyzettel, melyek elhagyva a falvak szűk körét, még a székvárosokba is ellátogattak. De már akkor, mikor még csak a falvakra és kisebb városokra szorítottak, megvolt a színpadról kölcsönzött jellemző szígnájuk a Pagliasso (olaszul Pagliacci), melyből később a bajazzó, majd a clown lett. Mig a harlequin rendszeren csak rögtönzött és legfeljebb egy kicsit tánczolt a színpadon, addig a Pagliasso eróművészeti mutatványokat is kevert bele az előadásába. A közönség igényei nagyobbak lettek akkor, mikor a Pagliasso a városokba is elment, a hol a harlequint már ismerték. Így azután a bajacco-ból műlovas és mimikus is lett, a ki szakálak és parókák nélkül, pusztán csak arczizmainak erejénél és hajlékonyságánál fogva híres emberek arczvonásait utánozta. Mint ilyen volt ismeretes Auriol, azoknak a hírneves Aurioloknak az ősapja, a kik a mi századunkban nemcsak Párist és Franciaországot, de az egész kontinent elragadták erőteljes és kaczagató „trick“-jeikkel. Az öreg Auriol Astleynál és Fran-

rűbben bizonyítja, mint máskor akármikor, hogy trónus dől trónus után, ha nem azonosítja magát a nép érületével s elbizakodottan csak fegyvereire támaszkodik.

Nagyon szívós a nép emlékezete, hallgat, de nem felejt s nem-feledése hagyományilag nemzedékről nemzedékre száll; s tessék vagy ne tessék akárkinek is a világon, az emberi dolgok sorja hozzá magával, hogy a válságok órája mint a hajnal az éj után el nem marad, pedig, azt is ezer évek krónikája bizonyítja, hogy mikor a válság órája üt, a nép csinálja a történelmet...

Aztán rátér Kossuth arra a visszatetsző tényre, hogy a honvédszobor leleplezésén nem volt jelen Magyarország miniszterelnöke. Erre ez Kossuthnak az ítélete:

Magyarország miniszterelnöke ez elengedhetlen kötelességének elmulasztásával igen rossz szolgálatot tett az uralkodóháznak, mert arra adott okot és alkalmat, hogy az európai közvélemény disszonanciát sejtjen az „udvar“ és a magyar nemzet érzelmei között, a mi bizony nem szolgál a monarchia tekintélyének akár öregbítésére, akár előnyére; — megsértette mulasztásával a nemzet hazafias kegyeletének indulatát s még alkotmánysértést is követett el, mert a parlamentáris kormányrendszer sarkalatos alapelve megkivánja, hogy a kormányelnöke vagy szolidaritásba helyezze magát a képviselőház határozatának szellemével, vagy ha ezt nem gondolja megtehetni, adja be lemondását; sem az egyiket, sem a másikat megtenni olyan dolog, a mit én a parlamentáris kormányrendszer természetével összeegyeztetni nem tudok.

Kossuth ebből arra a konkluzióra jutva, hogy a hazaszeretet föllevenítése a nemzet élethálál kérdése Magyarországon, így végzi levelét:

Hazaszeretet! nem a röppenő perc előnyével számolgotat hideg okoskodást, a miről meg vagyon írva az „Ember tragédiájában“, hogy „a cselekvésnek halála“, hanem meleg érzelmeket kíván a hazaszeretet. Az érzelmek világában a nő az uralkodó. Szép hivatása a nőnek megteremteni a családi boldogságot, de a magyar nőnek más hivatása is van, az, hogy őrangyala legyen a polgári bátorságban megfogható magyar hazában, a hazafiúi tettekre buzdító hazaszeretet meleg érzelmének. Hát hajjon is a budai honvédszobor géniuszában jelképzett magyar nő a sebzett homlokú hősnőn ábrázolt magyar haza felé; hajjon nemcsak könyörületes érzéssel, hanem ápoló karokkal is.

Csáky gróf rendelete a magyar nyelvről.

Fontos körrendeletet intézett a közoktatási miniszter az összes törvényhatóságokhoz, felszólítva őket, hogy a magyar nyelv kötelező okta-

coninál volt szerződötve, a kik 1793-ban Párisban az első czirkuszt alapították. Itt a népi óriási ujjongása közt utánozta Robespierre-t, a ki tudvalevőleg nagyon rossz lovas volt. Auriol Robespierre maszkjában ráült egy vén gebére, a melyről minden pillanatban lebukott.

A napoleoni háborúk idejében a czirkusz nem fejlődhetett eléggé; de a huszas években, mikor a nagy Guena Loisset, Wollschläger, Pereira, Dejeon, Dejars, De Bach, Tournaire, Guillaume sat. czirkusztársulatok megalakultak, a clownok újra felvirágoztak és Auriol fia mellett a híres Chiarini, Lois Dallott, Viol, Goffo és Qualitz nevű is felbukkantak.

Mikor Renz Ernő a német igazgatóságok élére állott, az angol és francia clownok teljesen elnyomták a régi bajazzo t. Az utolsó német bajazzo, Qualitz Vilmos volt, a ki évtizedeken át volt Renznél és 1870-ben Berlinben halt meg.

Mikor Baptiste Loisset Németországba ment, magával vitte Auriol francia clown-t, a ki egy műlovárnő kedvéért otthagya az egyetemet, és tornász lett, végre az olasz Marianni, kik ma mindketten czirkusz-igazgatók.

De ez az elegáns testgyakorlás és erőmű-

tásáról szóló népiskolai törvény megtartására a legszigorubbán ügyeljenek föl s hozzá ez év december végeig kimerítő jelentést terjeszzenek. A rendelet ama községi és felekezeti népiskolákat fenyegeti, melyek közül 2387 intézetben éppen nem, vagy hanyagul tanították a magyar nyelvet, 1601 tanítót alkalmaztak, ki maga se tud magyarul, 2984 oly tanítót, kinek oklevele nincs. A miniszter remélhetőleg élni kíván ama jogával, hogy e hasznavehetetlen tanítókat eltiltassa az oktatástól, esetleg a renitens intézeteket bezárassa, helyükbe állami népiskolákat állítván.

A rendelet szövege ez:

A vallás- és közoktatásügyi minisztertől.
43760. szám.

Valamennyi megyei és városi közigazgatási bizottságnak.

A magyar nyelv tanításáról szóló 1879. évi 18. tcz. pontos végrehajtása tárgyában ismételt kiadott rendeletek daczára a népoktatási tanintézetek 1891—92. tanévi működéséről beérkezett adatokból megállapítottam, hogy az említett tanévben az ország 25505 tanítója közül 1601 nem birt a magyar nyelvet oktató képességgel és 2387 népiskola volt, melyben a magyar nyelv sikertelenül vagy egyáltalában nem tanított, sőt ugyanakkor 2984 tanítói oklevéllel nem bíró egyén alkalmaztatott tanítói állomásokra.

Ezen adatok kétségtelenné teszik, hogy az említett törvénycikk rendelkezéseinek végrehajtása iránt az iskolafőntartók és a hatóságok még most sem tették meg mindazon intézkedéseket, melyeket a törvény és a rendeletek szigorú kötelességökül szabtak meg. Fölvonom ennél fogva a bizottságot, hogy az 1885. évi május hó 28. án 20301. szám alatt kiadott körrendelet alapján gondoskodjék arról, miképp a tapasztalt bajok orvosoltassanak.

E végett az idézett számú körrendelet szerint állapítsa meg, hogy a törvényhatóság területén működő összes népiskolai tanítók közül melyik magyarul nem tudó tanító alkalmazása tekintendő semmisnek és érvénytelennek. Értessze arról az érdekelt iskolafőntartót, illetőleg annak iskolai főhatóságát, s ha a kifogásolt tanító helyett a közigazgatási bizottság által kitűzendő határidő alatt nem alkalmaztatnék magyarul tudó, kellő képesítéssel bíró tanító, akkor az illető magyarul nem tudó tanítónak a tanítástól való eltiltása iránt azonnal tegyen jelentést hozzám. Hasonlóan kell eljárni az 1868. év óta tanítókul alkalmazott, de tanképesítő oklevéllel nem bíró egyénekre nézve.

vésznet állandóan nem elégítette ki a czirkuszközönség igényeit. Ekkor került elő az angol clown, mely a mai napig uralkodik a czirkusz porondján. Az angol clown groteszk-komikus és akrobata, de egyuttal balanceur, ekvilibrista, deklamator és jongleur. Ez a sokoldalúság tett szert a közönségnek, mely ezenkívül még örömmel látta, hogy az angolon volt valami német is, tudniillik a pojácza fehér ábrázata, és Pierrot nagy piros haja. Az angol clown öltözéke nem állandó, vagy tarka-barka trikót, vagy alakokkal és felirásokkal diszitett bő bugyogót visel. Tipikus rajta a nemezkalap.

Ennek az iránynak főképviselei voltak Németországban először Little Wheal, a ki még ma is él Milanóban, és Staffort, a ki különösen Berlinben örvendett nagy népszerűségnek. A mai kor hírneves angol clown-jai Tony Gricze, Renz, Little Fred, a Lee testvérek, a kik megint a zenei clown-ok megteremtői. De ezek is két alfajra oszlanak. Vannak ugyanis acrobatic- és knockabout-zenei clown-ok.

Az elsők a régi francia clown-ok ruháját viselik s rendszeren akrobata állásokban együttesen muzsikálnak, míg a knockabout-ok angol

Fölvonom továbbá a közigazgatási bizottságot, hogy állapítsa meg, mely népiskolákban nem felel meg a magyar nyelv tanításának eredménye az 1879. évi 18. tcz. követelményeinek, s azután szólítsa föl az érdekelt iskola főhatóságát, hogy a közigazgatási bizottság által megállapítandó határidő alatt tegye meg a szükséges intézkedést a magyar nyelv tanításának eredményesebbé tételére iránt. Ha a kívánt intézkedés ez alatt meg nem történne, vagy a magyar nyelv tanításának azontúl sem lenne több sikere, akkor a közigazgatási bizottság tegyen hozzám jelentést, hogy az 1879. évi 18. tcz. 6. §-ának 3-ik pontja értelmében eljárassak. A kir. tanfölvilágolt egyidejűleg megbízom, hogy az említett körülményekre vonatkozó és birtokában levő adatokat a közigazgatási bizottság rendelkezésére bocsássa.

Jelen rendelet végrehajtása iránt teendő összes intézkedéseiről folyó évi december végéig az egész törvényhatóságra vonatkozó általános jelentést tegyen hozzám.

Budapest, 1893. szept. 25-én.

Gróf Csáky, s. k.

Hirek.

— (A király a magyar honvédségről.) A király József főherceghez, mint a magyar honvédség főparancsnokához a honvédség főnállásának huszonötödik évfordulója alkalmából az alább következő kéziratot intézte:

Kedves rokon József főherceg, lovassági tábornok! A magyar honvédségnek 25 évvel ezelőtt szükségessé vált megalkotása óta, élénk érdeklődéssel kísérem annak fejlődését és kiképzését. A véderő ezen részének sajátos szervezete nem tette könnyűvé, hogy annak kifejlődése a hadseregével egyenlő értékű legyen. Ennél fogva a főparancsnoknak volt különös feladata megjelölni azt az utat, a mely gyorsan és biztosan vezet a teljes harcoképesség eléréséhez. Huszonöt évi fennállása után, igazi örömmel mondhatom most, hogy magyar honvédségem, a melynek kedvességét annak megteremtése óta fényes körültekintéssel parancsnokok, hadi kiképzése és katonai szelleme által derekasságának oly fokát érte el, mely nagy meglepédsémmel szolgál.

A mint hálával emlékezem meg az általános áldozatkészségről, mely a vezető és céltudatosan alkotó miniszternek magyar honvédségem kifejlesztését lehetővé tette, ép úgy hálással elismerem kedvességednek kimagasló érdemeit a parancsnokolásban s ezekért kedvességednek meglepédsémmel kifejezését tudtul adom. Kelt Schönbrunnban, 1893. okt. 1. — Ferencz József s. k.

ruhában a groteszk-komikumot kultiválják, ideoda lökdösődnek, pofozkodnak és „kaszkadok“ban potyognak. (Kaszkad alatt czirkuszi nyelven azt értik, mikor a clown bátra esik, de egyuttal kezeivel rácsap a földre, hogy esése ne fájjon.)

Az angol clown immár három évtized óta uralkodik a czirkusz porondján és semmiféle újdonság nem tudta őt háttérbe szorítani. Az utóbbi időben a beszélő-clown-ok az angol, francia és német clown sajátosságait összekeverték s a francziák eleganciáját egyesítették az angolok groteszk-komikumával s a német nyelv csettintésével s egy átlagos clown-alakot teremtettek meg, mely egészen jól beválik, de semmi eredeti és jellemző sajátosságot nem bír felmutatni. Ennek az iránynak főképviselei a berlini Skladonovszki, a lengyel Godlevszki és az orosz Obranszki testvérek. Nem szabad megfeledkeznünk azonban a népszerű orosz nemzeti-clownról Durow-ról, a kit pár év előtt csak a czár kegyelme mentett meg a deportációtól. A pétervári Ciniselli-czirkuszban történt, mikor Durow így szólott egyik idomított disznójához, mely vonakodott egy rubel-bankót apportirozni: „Igazad van; ha Visnyegradszkinak (az orosz pénzügy-

(A ki a hercegrímást meg akarta ölni.) Vaszary kercegrímásra rárontott egy elbocsájtott pinczemeszter, Csólics Mihály, aki — mivel a primás titkára, Kohl Medárd, megakadályozta gyilkos szándékában, az önfeláldozó titkárt szurkálta meg az éles nagy konyhakéssel. Kohl csak a legoladobb ápolásnak köszönheti életét. Csólicsot a budapesti törvényszék most gyilkosság és szándékos emberölés kísérletének büntette miatt tíz évi fegyházra ítélte, melybe a vizsgálati fogságot nem számított bele. Csólics megnyugodott az ítéletben, védője s az ügyész fölebbezték.

— **(A „Pécsi Athletikai Club“)** vasárnap f. hó 8-án d. u. 3 órakor tartja évi rendes közgyűlését. Este 8 órakor a Vadember éttermében, megtartva az ősi szokást, társas összejövetel lesz. A club legutóbb tartott választmányi ülésén határozatilag kimondotta, hogy a Sásdra tervezett gyalogversenyt megtartja, még pedig f. hó 15-én, rossz idő esetén egy héttel később. A versenybizottság tagjai: Elnök: a club elnöke; versenybírók: Nagy Géza dr. Liszkay Bálint, Nemes Vilmos dr. Pályabírók: Bodó Aladár dr. és Ptacsek Viktor. Indító: Ott Béla. Orvos: Johan Béla dr. Titkár: a club titkárja. Nevezési határidő október 10. Távolság 30 kilométer. Díjak: ha öten indulnak, elsőnek ezüst, másodiknak bronz érem, a harmadiknak tiszteletdíj; ha nyoleczan vagy többen indulnak, elsőnek ezüst, másodiknak bronz érem és tiszteletdíj, harmadiknak bronz érem, s a negyediknek tiszteletdíj. Az ezüst érmét csak úgy adják ki, ha az első beérkező az utat 4 órán belül teszi meg. Mint örvendetes tudomásunkra jutott, Sásd lelkes hőlgyei körében mozgalom indult meg, hogy az athleta-clubnak „Hölgyek díját“ ajánlanak föl az első beérkező részére. A gyűlekezés a verseny napján a Bibay kávéházban lesz. Onnan a versenyzők a bizottsággal fél hét órakor kocsikon a budai várhoz hajtanak, s bevárva, míg az indító pont 7 órakor elsűti pisztolyát, utra kelnek. Az érdeklődők kocsikon és kerékpáron fogják őket kísélni utjokon.

— **(Visszantatott katonai német átirat.)** Egyik baranyamegyei kir. bírósághoz valamelyik katonai hatóság németnyelvű megkeresést intézett. A bíróság azzal a határozattal küldte vissza a megkeresést, hogy a bíróság nyelve magyar, német átiratot nem fogad el. A katonai hatóság kapta magát, s hogy még se valljon szégyent, s ne kelljen visszaszopnia a német átiratot, ugyanazt újra elküldötte a bíróságnak német nyelvű levél kíséretében, a melyhez azonban hozzácsatolta a levél magyar fordítását. Tehát csak a kíséző levélnek volt magyar fordítása, de az átiratnak nem. Erre a bíróság azzal a megokolással, hogy egy tárgyban csak egyszer hozhat határozatot, ismét visszaküldte a német átiratot s a katonai hatóságot fölebbezésre utasította.

— **(A kamatláb fölemelése.)** Az Osztrák-Magyar Bank kormányzótanácsa a kamatlábat egy százalékkal felemelte. E

szerint a kamatláb leszámítolásra 5 százalék, állampapírokra 5 és fél százalék és másnemű értékpapírokra 6 százalék.

— **(A pécsi patkolási tanfolyam.)** A földművelésügyi miniszter október elseje óta patkolási tanfolyamot rendeztet Pécsen, melyre Baranyamegyéből 25 kovács jelentkezett, Pécsről csak egy. A tanfolyam vezetője Wachsmann Leo I. oszt. állami állatorvos, aki a teoretikus részt adja elő, még pedig oly sikerrel, hogy azok a kevés előképzettséggel bíró egyszerű emberek ma már pompásan értik a ló lábának anatómiáját teoriában épp úgy, mint praxisban. A teoriának megfelelőleg gyakorlati oktatásban is részesülnek a tanfolyam hallgatói, amit egy pécsi honvédhuszárezredbeli gyógykovács végez Wachsmann állatorvos fölügyelete alatt. A tanfolyam, melynek kezdeményezője épp maga Wachsmann állatorvos, egy hónapig tart s nagy előnyére válik a hazai lótenyésztésnek, mert a kovácsok szakszerű képzése által nem fordulhatnak elő azok a gyakori káros bajok, melyek a nem kis jelentőségű patkolás helytelen eszközléséből s a ló patájának fölületes kezeléséből származnak.

— **(Két szerelmes sziv drámája.)** Pénteken reggel a kis-csányi határban az erdőben két hullára bukkant a környéken járó esősz. Egy fiatal férfi és egy fiatal leány feküdtek ott átlótt halántékkal és homlokkal. A esősz fölverte álmából az oszrói jegyzőt, aki a helyszínén a férfi hullájában Dányi Gábor pécsi joghallgatóra, a nő holttestében Miskolczy Idára, a nagykatolyi ref. lelkész leányára ismert. A leány, tizenhatéves, viruló szép hajadon, hanyatt feküdt a földön, jobb halántékán lőtt sebbel. A férfi a leánytól távol, arczra bukva feküdt, jobb kézről a kilótt forgó pisztoly. Neki a homlokán hatolt be a gyilkos golyó. A 21 éves fiatalember, ki Pécsen a jogakadémián a harmadik évi hallgatók közé van beírva s ki tartalékos hadnagy, fia a kis-csányi református lelkésznek, a leányhoz nnokatestvériség fűzi; úgy látszik azonban, hogy e rokon köteléknél egyéb is, amiről azonban itt a városban alig tudnak valamit. Ez a szomoruan befejezett dráma is csak sejteni engedi a köztük létezett viszonyt; megtudni keveset lehet belőle. Sem levél, sem egyéb jel nem árul el a dobbanásában megakadt két sziv titkából. Pécsre egy Oszrón járt fiatalember hozta el a hirt, s a rendőrség tegnap délben elment az ifju ember lakására, s ott az esetleg az öngyilkosság előzményeire világot vető levelek után kutatott; de semmit se találtak, mire a lakást lepecsételték.

— **(Agyonlőtt éjjeliőr.)** F. hó 6-án virradóra Mekenyes községben az éjjeli őrt ismeretlen tettesek az utcán agyonlőtték. A gyanu dolánytolvajokra irányul.

— **(Honvédönkéntesek vizsgálata.)** Az ötödik kerületbeli — így a pécsi 19-ik honv. gyalog-ezredbeli — honvédönkéntesek tiszti vizsgálata ma végződött be Székesfehérvárott, még pedig, mint tudósítónk telegrafálja,

ban meghagyták neki, hogy élceze! jövőre orosz viszonyokat egyáltalában ne érintsen.

További új „találmány“ az excentric-clown, a ki minden képzelhető módon kiforgatja a végtagjait és a porondon a divatot karrikirozza, a mennyiben egyik a másik vállán áll, és szoknyába öltözve, nőket utánoz. Az excentric-clown, az ugynevezett Phoites-ruhában jár: fekete trikó, fehér paróka és hegyes cipő. Eddig még nem igen népszerű.

A groteszk-komikum terén kétségkívül a legsikerültebb újítás az „Auguszt“, vörös orrával, vörös parókájával és hatalmas „Vatermörder“-jeivel, a ki mindenbe belekotnyeleskedik, és mégis semmit sem tesz, hanem mindenkinek csak utjában van. Egyetlen tric-je a hátraesés, és a porond korlátján való keresztülbukás. Az „Aujuste“ — a francia Auguszte-nek, az olasz Tony Timbecicle-nek hívja — a groteszk-komikum terén való újdonsághajhászatnak utolsó eredménye, mely azonban még hosszú ideig fogja mulattatni a közönséget, ha csak nem akad valami új, mely majd háttérbe szorítja.

Saltarino.

fényes eredménnyel. Valamennyi önkéntes letette a tiszti vizsgálatot. A vizsgálatokon Rózsa Bertalan tábornok elnökölt.

— **(Az új váltópénzről)** most jelent meg az első kimutatás a hivatalos lapban. E szerint az ez évi június végeig vert, forgalomba bocsátott és készletben maradt ezüst egykoronások, valamint koronaértékű nikkell- és bronzváltópénz állománya a következő volt: ez év első felében veretett: 11.608.729 esüst egykoronás ugyanannyi korona értékben, 10.836.956 nikkell huszfílleres és 4.626.807 nikkell-tizfílleres, összesen 2.630.671 k. 90 fill. értékben, 5.518.246 kétfílleres és 1.744.358 egyfílleres, összesen 127.808 k. 50 fill. értékben. Forgalomba bocsátott: 9.956.263 egykoronás ugyanannyi korona értékben, 10.021.013 huszfílleres és 4.411.891 tizfílleres, összesen 2.445.391 k. 70 fill. értékben, 5.034.246 kétfílleres és 1.503.287 egyfílleres, összesen 117.717 k. 79 fill. értékben. A körmozei pénzverő hivatal készlete ez évi június végén: 1.648.588 egykoronás, ugyanannyi korona értékben, 818.943 huszfílleres és 214.916 tizfílleres, összesen 185.280 k. 20 fill. értékben, 484.000 kétfílleres és 241.071 egyfílleres, összesen 12.090 k. 71 fill. értékben.

— **(Pályázat a baranyavári másodtanítói állomásra.)** Fizetése 300 frt utólagos évnegyedes részletekben, a község bírájától, 4 öl, (8 mtr) fa és egy csinos szoba. Tanítónök is pályázhatnak. Előny van annak, ki a magyar és német nyelven kívül a község nyelvét, a horvátot is beszéli. A megválasztott tanító kántorteendőkben segédkezni tartozik. Magán-órákra számíthatni. Kérvények okt. 14-ig az iskolaszéki elnök czimére küldendők.

— **(Az iparos segédek rajztovábbképző tanfolyamába)** a beiratkozás a helybeli kir. főreáliskolai igazgatónál holnap, f. hó 8-án d. e. 10—12 óráig folyik. Az oktatás pedig október hó 15-én d. e. 9 órakor ugyancsak a főreáliskolában veszi kezdetét.

— **(Az inas-iskola tanítói.)** Az újonnan szervezett iparosinas-iskolákban ideiglenes minőségben Petz István, Dobra Imre és Kasza Ferencz községi tanítók tanítanak. A kereskedő inas-iskolában végleges minőségben tanárok: Gerecze Péter dr., Hekinger István, Kis József, Kosztka György, Körösy Henrik, Maksay Zsigmond és Mike Géza főreáliskolai tanárok. Az igazgatást továbbra is Dischka Győző igazgató vezeti. Az iparos rajzoktatással ezen tanévre Szirtes Ignác főreáliskolai tanárt bízták meg. A kereskedő inasok vasárnap délután nem járnak iskolába.

— **(Körözött ékszerek.)** A városi főkapitány a fővárosi főkapitány megkeresésére ékszereket körözött, melyeket Budapesten szeptember 21 és 27 edike közt elfolyt időben a Podmanitzky-utca 77 ik számú házból loptak el. A kapitányság az ékszerekre pénzt kölesön adó pénztintézetekhez, zálogházakhoz, ékszerekhez, zsbárusokhoz intézi fölhívását, hogy segítsenek nyomra vezetni; mi a közönség számára is közzé tesszük az ékszerek jegyzékét, hátha így is jut valami nyomra a rendőrség. Az ellopott ékszerek a következők: egy darab arany karperecz 5 nagy gyémánttal, 500 frt értékben; egy darab hosszukás, szilva alaku mellű (brosch) egy nagy gyémánttal, e körül több apró gyémánttal, 250 frt értékben; egy pár arany fülbevaló korallal 10 frt értékben; egy pár arany fülbevaló kis opállal s e körül apró gyémántokkal, 60 frt értékben; egy darab régi szerkezetű, kulcsesal fölhúzható, egyes fedelű női aranyóra, hátsó lapján apró gyémántokkal, 40 frt értékben; két darab kerek alaku és két darab hossznegyszög alaku toilette-üveg ezüst fedele V. M. monogrammal, s egy darab toilette-ékszertálcácska ezüsből, V. M. monogrammal. A kapitányság kéri, hogy e tárgyak árusítóit, zálogosítóit vagy értékük után kérdezősködőket azonnal tartóztassák le s a kapitányságnak nyomban tegyenek jelentést.

— **(Girk temetése.)** Csütörtökön délelőtt adták át az örök nyugalomnak a sokat hányatott életű Girk Alajos pécsi kanonok holttemetét. Nyolecz órakor Troll vál. püspök mondott gyászmisét a székesegyházban, s ezen jelen voltak a püspök s a káptalan összes tagjai, a város és megye küldöttei, a főgimnáziumi ifjuság testületileg s nagy számú ismerősei és barátai az elhúnytak. Mise után ugyancsak Troll v. püspök köpenyt öltött magára s az elhúnyt házához vonult segédletével a temetési

szertartást végezni. Itt megjelent a felsoroltakon kívül a Pécsi Dalárda, melynek az elhunyt tiszteletbeli tagja volt, s a két veterán-egylet is, melyeknek életében nagyobb összegeket juttatott. A beszentelt koporsót — mivel temetkezési helyéről külön nem intézkedett — a székesegyházi sirboltba vitték s ott falazták be az egyik üres fülkébe. Végrendeletében nagyjából csak a rokonainak hagyta vagyonát, jótékonycélokra ezuttal nem adott, mert — úgy írja — már majd minden jótékony intézetnek még életében adott tetemes összegeket, magánosokat, szegényeket is segélyezett s így e részben fölmentve érzi magát a további jótékonyág gyakorlása alól. Minden káptalani tagtársának emlékül egy-egy aranyat hagyott, s a fővégrendeletben régi nemesi szokás szerint a királynak is hagyott 300 aranyat, de a pótvégrendeletben úgy intézkedett, hogy ha a végrendelet kelte és halála napja közt két évnél hosszabb idő múlik el, úgy ez a pont érvénytelen. A király tehát el is esett a 300 aranytól. A végrendelet végrehajtója Troll v. püspök. Egyik-másik fővárosi, de helyi lapban is olyan elferdített és koholt adatok láttak napvilágot Girkéről, hogy lehetetlen ezekről hallgatnunk a halott becsülete érdekében. Girkének voltak ugyan némi differenciái boldogult Kovács püspökkel, de az a sokat hajtogatott mérgezés eseten nagyítás, mely egy ártatlan fenyegető levéllel zsugorodik össze, melylyel pedig nem lehet valakinek az életét megmérgezni. Ez a differencia se a püspöki székért való versengés miatt támadt, s az sem áll, hogy csak Kovács távozása után foglalta el ismét a kánónoki széket, mert még Kovács ittlétekor békültek ki a haragosok.

— **(Ujtás a postatakarékpénztárnál.)** Lukács Béla kereskedelmi miniszter okt. 1-től kezdve több rendbeli ujilást léptetett életbe a postatakarékpénztárnál. Eddig ugyanis, a ki postatakarékpénztári betétkönyvecskét kívánt váltani, annak személyesen kellett megjelenni a postahivatalnál, ezentul bárki válthat tetszés szerint bárkinek betétkönyvecskét, mint befizető s a követelés felett rendelkezhetik is mindaddig, míg a könyvecskét a tulajdonosnak át nem adja, a ki a saját aláírásának az előírt módon való fölvétele után a követelés fötött való rendelkezés jogába lép. Ily módon a postatakarékpénztári betétkönyvecskék iskolai jutalmul, ujévi és karácsonyi stb. ajándéknak különösen használhatók. Könnyítést létesített a miniszter a visszafizetések dolgában is, a mennyiben irai nem tudó betevőknél, ezeknek a felemondáson megkivánt aláírása egy néviró tanu által teljesíthető, sőt ez a tanu is felesleges, ha a betevőt a póstaalkalmazott személyesen ismeri.

— **(Az áruszállítási zónatarifa a pécs-baresi vonalon.)** A pécsi ipar- és kereskedelmi kamara, mint azt már említettük is, — Engel József indítványára — fölírta a kereskedelmi miniszterhez, hogy a pécs-baresi vasuton, melyen a személyszállítási zónatarifa már rég életbe lépett, rendelje el a zónatarifát az áruszállításra nézve is. A kereskedelmi miniszter most arról értesíti a kamarát, hogy ez iránt intézkedett a pécs-baresi vasut igazgatóságánál s ez legközelebb átoldozza az árutarifát a zónarendszer szerint.

— **(Telefon a vidéken.)** A telefonhálózat terjesztése érdekében a kereskedelemügyi miniszter megkeresésére a belügyminiszter körrendeletben hívja fel az ország törvényhatóságait, hol a telefon berendezési költségei az adózó polgárok újabb megterhelésével nem jár, intézkedjenek annak berendezése iránt s e célból a szükséges utasítást és szerződés-mintákat kellő számban a törvényhatóságok rendelkezésére bocsátotta. Melegen óhajtjuk, hogy a szellemi érintkezésnek a forgalom tekintetében oly fontos eszköze, minél szélesebb körben karoltassék fel.

*

A mezőgazdasággal és erdészettel foglalkozók nyugdíjintézete valamint a magyar korona területén foglalkozó gazdatisztek és erdészek segély és nyugdíj egyesülete hivatalos irodáit az orsz. magyar gazdasági egyesület Köztelek épületéből a mai nap a IX. ker. Lónyay utcza 7. szám házába tette át s az igazgatóság e végből felkéri az érdekelt közönséget, hogy a fentemlített két egyesülethez intézendő levelek, csomag és egyéb küldemények IX. ker. Lónyay utcza 7. szám alatti házban levő hivatalos helyiségbe intézendők.

Művészet, irodalom.

* Vigasz a siralomvölgyében.

Hetesy Viktor ómoraviczai, azelőtt eszéai református lelkész imákat írt, s azokat a fönt-irt czim alatt könyvbe foglalja. Az imakönyv kiadására Feiler Mihály, liceumi nyomda-bérlő vállalkozott, aki előfizetést hirdet a műre. Előfizetés fekete vászonkötésben 2 frt 50 kr. A megrendelések — október közepéig — Hetesy Viktorhoz czimzendők Ómoraviczára (Bács megye). Hetesy Viktor tolla ismeretes e megye irodalommal foglalkozó közönsége előtt. Imái oly fenkölt lélekkel, oly szerető szívvvel vannak írva, hogy mindenki buzgólkodhatik azokból valláskülönbség nélkül.

* Az „**Apolló**“ magyar férfikargyűjtemény, mely Erkel Sándor, Hoffer Károly, és Langer Viktor szerkesztőbizottsági tagok és Goll János mint felelős szerkesztő kiadásában megjelent, a most beküldött számával a nyolczadik évfolyamába lép és a következő műveket tartalmazza vezérkönyvvel és négy szöveggel: Vándordal Lányi Ernőtől; Az esthang Hegedüs Endrétől; Népdal egyveleg a következő karokkal: Ezer csillag. Eredeti dal Goll Jánostól. Gimbelem, gombolom . . . Befordultam a konyhába . . . Goll János átiratában; Bölcső dal Nyiznyai K.-tól. Az „**Apolló**“ ezentul az orsz. magy. dalárszövetség által évenként kiadandó két versenykört is fogja közölni. Az Apolló egész évi előfizetési díja 12 nyomtatott ivért 2 frt 50 kr. Előfizetések és postai küldemények czimzendők: Az „**Apolló**“ szerkesztőhivatalának Budapestben.

VEGYESEK.

Valódi ezüst étszerek állványok czukordobozok, valamint francia angol és berndorfi alpacca (china ezüst) árúk eredeti gyári áron kaphatók **Schönwald Imre** ékszerésznél Király-u. Hattyu épület.

Csarnok.

Sétáim a szabad természetben.

IV.

Írta: Fuchs Ádám.

(Polytatás.)

A robinia szívós és tartós fájával, pompás illatu virágfüzérel, gyors növéseivel és egyéb hasznos előnyeivel csakhamar megkedvelte magát a magyar néppel és megszerze magának a magyar honpolgári illetőséget. Magyarországon ma már olyannyira elterjedt, hogy egy német mű (Sterne Carus Sommerblumen című munkája) „Magyarenbaum“-nak nevezi a robinia-t. A valódi neve azon férfiura emlékeztet minket, ki a párisi „Jardin des plantes“-nak vala szellemi megalapítója, t. i. Robin Jean, Medici Mária királynének házi orvosára. Ez 1590-ben Párisban kertet csináltatott magának, és az akkor fölébredt virágkedvelésnek hódolván, sok szép növényt hozatott a világ minden részeiből, s ezeket új kertjébe ültette. Medici Mária tudvalevőleg második felesége vala IV. Henrik királynak, ki okossággal, erélyvel és szelidséggel kormányozá a francziákat; személyes bátorsága, szellemdús elméssége és érzékenysége a francziák bálványozott királyává emelték őt. Pénzügyminisztere Sully jól tudott gazdálkodni, s ezen államgazdászati Henriket méltán följosogitá nagy uralkodó czimére. A híres „nantes-i edictum“ kibocsátója egyuttal nagy tisztelője vala nemcsak a szépnemnek, hanem a virágoknak is. Mindkettő után rajongva nagyon érdeklődött Robin Jean új kertje iránt. Ez neki nagyon megtetszett, azért 1597-ben nagy összeg pénzt adott Robin Jeannak azon határozott utasítással, miszerint állítson föl az övéhez hasonló kertet a királyi udvar számára, melyben azonban csak oly idegen disznóvénnyek tenyésztessenek, melyek az udvari műhimzőknek mintául szolgálhatnak a ruhákra, szőnyegekre, gallérokra és kendőkre himzendő remekmunkákhoz. A műipar akkor nagy buzgalmat fejtett ki, mi azon körülményből is látható, hogy e kert 30 évig állt az udvari himzőhivatalnak szolgál-

latában és fölügyelete alatt és már 1601-ben tenyészett benne ezerháromszáz idegen disznóvénny. A királyi kertben plántált új növényeket lerajzolták és 1608-ban kiadták egy rézmetszetes munkában, melyet a királynének ajánlottak. E legrégebb virágműnek kiadója volt az udvari himzőmester (Vallet Pierre, brodeur ordinaire du roi); a királyi botánikus Robin Jean csak mint társszerkesztő szerepelt a czimlapon. Robin J. 1618-ban a királynének tervezetet nyújtott át tudományos egyetemi kert föllállítására, melynek keresztülvitele azonban XIII. Lajos házi orvosaire bízott, mivel (1616—1619) a király de Luines tanácsára s biztatására a hatalmat anyjának, Medici Mária özvegy királynének kezéből erőszakosan kiragadá és őt Bloisba száműzte, minek következtében Robin J. szerencseszillaga is leszállt.

Azt mondják Robin Jeanról, hogy oly annyira féltette virágainak egyedüli birtoklását, hogy azoknak magvait és ültetvényeit inkább elpusztította, sem hogy másnak adta volna azokat. Patin nevű kortársa e szükkeblűség által megharagudott és gúnyiratot bocsátott közre, melyben Robint összehasonlítja azon sárkánnyal, mely a Hesperidák kertjeinek aranyalmait őrizte és azon eunuchokkal, kik a török hárem szépeire vigyáznak és a hesperidák kertje eunuchjának (Eunuch Hesperidaru) is nevezte őt. Minden kétségen kívül áll az, hogy Robin nagy érdemeket szerzett magának a növénytan körül, mely érdemeket Linné némileg azáltal akarta elismerni, hogy a Virginiából Európába átültetett új növényt „robinia“-nak nevezte el.

A robinia tekintélyt parancsoló, 20—25 m. magas alak. Gyökere czölöpalaku, sok erős mellégyökérrel, melyek messze szétterjeszkednek. A gyökérnedv edes és mérges. Törzse erdőben sugár, szabadon állva széles és sokágú. Kérge igen durva, hasadozott; fája kétszinű: fehéressárga és barnássárga, melyet különösen a kerékgyártó szerszámfaul használ és nagyra becsül. A föl- és széttörnkedő, egyenes ágakon vannak a páratlan, szárnyalt levelek ezrei. A szárnylevelek rövidnyelesek, tojásdad alakúak; ezek maguk és mások között hézagot, sok ezer meg ezer ürt hagynak, melyeken a nap átjárhat, azonban sugarai az egyes levelkéik által ismételten visszaverve, csak gyöngítve jöhetnek a tágas, átlátszó korona alá, s itt a fa széles körében az árnyékkal félhomályba olvad. A robinia valóban különös árnyékot vet. Mivel a páratlan, szárnyalt, hézagokkal ellátott levelek a fának föl- s széttörnkedő vesszőin vannak és mivel a zöld lombfedélnek támaszai levélnélküliek, azért a szél minden fuvalma árnyékos játékokat űz a földön, olyant, mintha számos fénylő aranykoronával játszanának. Ezek eltűnnek és ismét a hézagokon keresztül mindig nagyobb mennyiségben visszajönnek a földre vagy az alatta álló ember kalapjára, ki éppen bámulja a szabadságot szerető hasznos teremtményt.

A robinianak virága részarányos; a kehely harangalaku, ötfogu; a párta öt különböző alakú sziromból áll. A legnagyobb levél visszagyúrt, szivalakulag bevágott s vitorlának neveztetik, a két oldalt részarányosan előreálló szirmok szárnyaknak neveztetnek s a két alsó levél, melyek alsó szélükkel összenöttek, a csolnakot képezik. Ha a vitorlát elveszszük, a megmaradt négy levél egy repülő pillangóhoz hasonlít, miért ezen virágok pillangósaknak neveztetnek. Ha a csolnakot eltávolítjuk, 10 porodát találunk, melyek közül 9 alsó végével össze van növe, a tizedik szabad. Ha már most a 9 összenőtt poroda által képezett tokot is eltávolítjuk, a hosszukás maghont találjuk, melyen egy görbült bibeszár és a bibe ül. A robinia virágzata lógó fűrt.

A robinia a valódi akácczal és mimozával (érzikével) még azon közös tulajdonsággal bír, hogy igen érzékeny. Ha a faszorokba ültetett robiniafajok galyait néhányszor erősen meg rázzuk, akkor a levélnyelek lassan lehajlanak és a szárnylevelek, mintha alváásra készülnének, párosával egymás mellé fekszenek és csak hosszabb idő múlva emelkednek ismét föl. E szép kísérlet azonban csak borús napokban és oly ágakon sikerül, melyeknek levelei még fiatalok.

A robinia érzi az éjnek és napnak közleledtét, mit a levelein láthatunk. Ha estefelé a világosság ingere lassankint eltűnik, akkor a kerülékes, zöld szárnylevélkéik összehajolnak, mintha mély gondolatokba merülnének és ezen állapotban megmaradnak egész éjen át és csak reggel, a nap fényében szélesednek ismét lapossá.

Csak késő tavaszkor élvezi ő a téli tyrannus fölötti győzelemnek örömét. A többi társai már régen a zöldben vannak, sőt már az illatos virágzásban is kéjelegnek és a robinia rügyszemeivel még csak körültekint; ő okult, elővigyázatos s óvatos. De ha egyszer a meleg levegőt maga körül érzi és ha a napsugarak mélyen behatottak belsejébe, akkor ő is gyorsan megindul és a zöld öröm hamar kiút rajta. Így megmarad aztán szép zöld ruhájában egész késő őszig, míg a fagy beáll. S jaji annak, ki vigalmát elrontaná és életét megkeserítené; ezt hosszú, tövises vesszeivel megverné úgy, mint suhangolja a hideg szelet, ha április idejében ágait érinteni és megrázni merészkedik. Sokszor ültem a pompás illatu robinia hús árnyékában, úgy délutánonkon, az iskolacsengetyű által megszakított nehéz, fárasztó munka után, midőn még a forró nap erősen égette a szénporos utakon járókelőket. Ilyenkor oly jól esett a hűvösben való pihenés. Az árnyékos csendben és békében háborítatlanul ide-oda s messze elszállhattak gondolataim. Hej, boldog órák voltak azok! A padon ülve és kényelmesen odatámaszkodva láttam, miképen jöttek a sűrű lombzatból a különféle alakok, aprók s nagyobbak, eleinte egyenként, aztán mindig többen, tolongó sokaságban föl, alá és ide-oda mászkálva. „Hegyen völgyön lakodalom“, míg a virágok kellemes illatu méz-készlete tartott, míg a lombzat, az ágak és galyacsok ereszteikből el- s szét nem váltak és míg végre a törzséből sem maradt egyéb, mint azon hely, a hol állott. A kis népség nem jött többé. „Addig a barátság, míg zsiros a konyha“; ezt tartotta a hemzsegő, apró népség is szem előtt. Más nem cselekszik így? A művelt, nemes érzelmű ember bizonyára nem.

A barátságos, majd két kilométer hosszú „Krumpli-völgyön“ végig nézve, láttam a gyökérből emelkedő, 1,2—1,8 méter magas, erős, husos száru, a végén ágakra oszlott, szivalaku s nyeles levelekkel ellátott, egyenként és csoportokban álló növényt, minden ág végén cserépfedő alakulag egymásra fektetett zöld levelekből készült kosárcát vagy sárga tálcát tartván a nap felé. Ez is idegen származású. Élődei Peru köztársaságban, az Andesek magas fensíkjaiban, a műveltebb indiánok között épen úgy, mint Mexikó némely mocsaras, egészségtelen vidékein éltek. Az utóbbi helyeken azért természetik nagy mennyiségben, mivel Brown természetbúvár állítása szerint a sárga tálcá beszivja az ártalmas légnemeket, miáltal a legcsökönyösebb járványokat sikerült legyőzni. Hogy édes hazánkban hány mocsaras vidéket mentett meg már a járványoktól, azt nem tudom. A hálólakulag erezett levelű bevándorló az olajtartalmú növények számát szaporítja. S mivel ez a sugáralakulag álló levelekkel körülvelt sárga tálcáját, melyen számos csövecske van, egyre a nap felé fordítja, azért napraforgónak (Helianthus annuus) nevezük az Amerikából ideszármozott növényt. A napraforgó nem-e képmása a köpönyegforgatóknak és hizelkedőknek? Valóban úgy tetszik. Mert ezek nyájas, mosolygó arcukat szintén egyre a hatalmasok, nagyok és gazdagok felé irányítják és fölszitt pofákkal s mély alázattal haimozzák mézes hizelkedéseiket, túlzott dicséreteiket és túlhajtott magasztalásaikat azokra. Mély alázattal meghajolnak a hatalmasok előtt csak azért, hogy a nép ezrei ő előttük is hajoljanak meg, kiket aztán tehetségük szerint nyúznak. A céljuk nem egyéb, mint piszkos önérdék, haszonlesés. Az emberiség eme söpredéke mindenütt található; sem nyilvános helyen, sem otthon nem szabadulhatunk tőle. Valódi dögleletes nyavalyája az emberi társadalomnak. Fájdalom, igen sok ember van, ki az igazságot nem szenvedheti, ennek őszinte nyilvánítását szigorúan tiltja; sőt lázítónak s istentagadónak mondja az igazság kimondóját. Talán azért is van oly sok ezernyi köpönyegforgató és hizelkedő. Bárhol is rejlik az oka e szomorú jelenségnek, legyen nekünk mindenkor annyi erőnk és tántoríthatatlan elhatározottságunk, hogy rendületlenül megállhassunk az emberi söpredék e szédítő kigőzölgései között. Fejünk és férfias meggyőződésünk ne legyen soha kerengő, mint a napraforgó! E tekintetben Petőfi helyesen mondja „Az apostol“ című költeményében:

„Azért, hogy én nekem szolgálaim legyenek:
Én más szolgálja nem leszek.
Én nem kívánom, hogy előttem
Embértársaim hajlongjanak,

De ne kívánja tőlem más se, hogy
Előtte én meghajoljak.“

A köpönyegforgatókat s hizelkedőket életemben mindig kerülve, sárga arcu képmásuknál sem időztem sokáig, hanem folytattam útamat, mely itt két irányba, északnyugat és észak felé elágazik. Az utóbbi irányban haladva, a vén Mecsek nyúlványai mindig jobban körülövezének, szoros völgyet, aztán mély útát képezvén, melyre sem a fölkelő, sem a lenyugvó nap palástul nem teritheti rá sugarainak biborát. Csak midőn már a nap fölhang a dél pontjára és sugara lefelé omlik egyenesen, akkor a szép tavasz és meleg nyár kedves szülőiteinek is kijut az ő melegéből. E regényes völgy, melyet északon magasra nőtt, tekintélyes hegy zár le, tavasztól egész a nyár utójáig madarak vig ének-zajától harsogva zeng. A hegy tövével, bokros árnyékban padok invitálják pihenésre a sétálót. A padok mellett táblás czölöp áll, e fölirattal: „Kardos Kálmán út.“ Tehát elértem oda, hol a „Mecsek egyesület“ nagy elismerésre méltó működésének első, maradandó tanujelét láthatni. Szép hire van ezen útnak; de a való túlhaladja azt. Kalapot emelek a „Mecsek egyesület“ működése előtt.

Megmutatá, mit vihet ki
Helyes vezetés alatt
Az egyesülés hatalma
És az erős akarat.

(Folytatása köv.)

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Francsics János Siklós. Ön a minapi levelében segédjegyzőnek írta magát alá, s csak ez a tudat tart vissza attól, hogy önt legutóbbi levelezőlapjának tartalmáért ahhoz méltólag meg ne leczkéztessék. Önt tudni illik nem tartom arra megérettnek, hogy önnel valamit, ami fölnőtt és tapasztalt férfiak között megérthető, megértethessék. S mivel ön nagyon sok dolog megértésére képtelennek látszik, annál kevésbé képes fölélni észszel azt, ami egy lap szerkesztéséhez, a szerkesztői kötelességekhez és jogokhoz tartozik. Eljárásomat tehát, melynek megítéléséhez önnek — mint ifju segédjegyzőcskének — judicziama nem is lehet, nem is az ön birói ítélete alá bocsátom. Minden tettemben teljesen függetlenül cselekszem felelősségem teljes és komoly tudatában, tehát még öntől is, az ön terrorizáló böffeneteivel szemben is gyákorlom függetlenségemet.

K. I. „A szellő regéje“ nem is éppen rossz, nem is éppen jó. Ha ön még abban a korában van az irodalommal való foglalkozásnak, amikor még sok mindent be kell számítani és sokat elnézni, amikor még jól esik a bátorító enyhe kritika, úgy az az üzenetünk, hogy — talán közzé tesszük, ha kedvünk szottyán kiciszolgatni.

NYILT-TÉR. *)

Dr. Egyr Dezső
köz- és váltó-ügyvéd

ügyvédi irodája

Pécsett apácza-utca 17-ik szám
alatt van.

*) Ezen rovat alatt megjelentekért nem vállal felelősséget A szerk.

Laptulajdonos:
NAGY FERENCZ.

Felelős szerkesztő:
HAKSCH LAJOS.

Hirdetések:

10593. sz.

tkv. 1893.

Árverési hirdetmény.

Szuly János ügyvéd pécsi lakos végrehajtatónak Kiss Örsébet hosszú-hetényi lakos végrehajtatást szenvedett elleni végrehajtatási ügyében a végrehajtatási árverés 100 frt tőkekövetelés és ennek járulékaival, valamint csatlakozás folytán Szautter Gusztáv 40 frt, ifju Némethy József 136 frt 88 kr., 150 frt és 40 frt, Dr. Toldy Béla 15 frt tőkék és járulékaik erejéig terjedő követeléseik kielégítése végett az 1881. LX. t.-cz. 144. §. alapján és a 140. §. értelmében a pécsi kir. járásbiróság területén levő H. Hetény község határában fekvő, a hosszú-hetényi 1135. sz. tjkben felvett 169¹ hrsz. 118 sorsz. házra és udvartér és kertre az 1884. évi 60. t.-cz. 150. §. d) pontja értelmében egészben 400 frt kikiáltási árban; a 160¹ hrsz. udvartér és kertre 9 frt; a 161³ hrsz. részletre 162 frt és a 162⁴ hrsz. részletre 191 fit kikiáltási árban az árverés az 1881. évi 60. t.-cz. 156. §. a) pontja alapján egészen elrendeltetik.

Az árverés megtartására határidőül 1893. évi október hó 28 ik napjának délelőtti 9 órája Hosszu-Hetény község házába tüzetik ki.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10 százalékát, vagyis 40 frtot, 90 krajczárt, 16 frt 20 krajczárt és 19 forint 10 krt készpénzben, vagy az 1881. 60. törvény-cikk 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A pécsi kir. tvszék mint tkvi hatóság, 1893. évi június 2-án.

Bogyay Pongrácz,
kir. törvényszéki bíró.

KOLERA ELLEN!

Borkivonat!

Csakis
szerecsen-
fejjel

valódi,
hamisítványoktól
óvakodjauak!

Kapható a legfinomabb
fűszer-, csemege- és
gyógyfü-kereskedésekben,
gyógyszertárakban,
kávéházakban és cukrász-
dákban.

Vezérképviselők:

Pfau és társa,
Fiume.

TAIZS JÓZSEF

nyomtatvány-raktárában és írószer-kereskedésében kapható:

Az ev. ref. lelkészi hivatalok részére a zsinat által kibocsájtott mintának megfelelő

keresztelési, esketési és halálozási anyakönyvek
és a hozzá tartozó **kivonatok.**

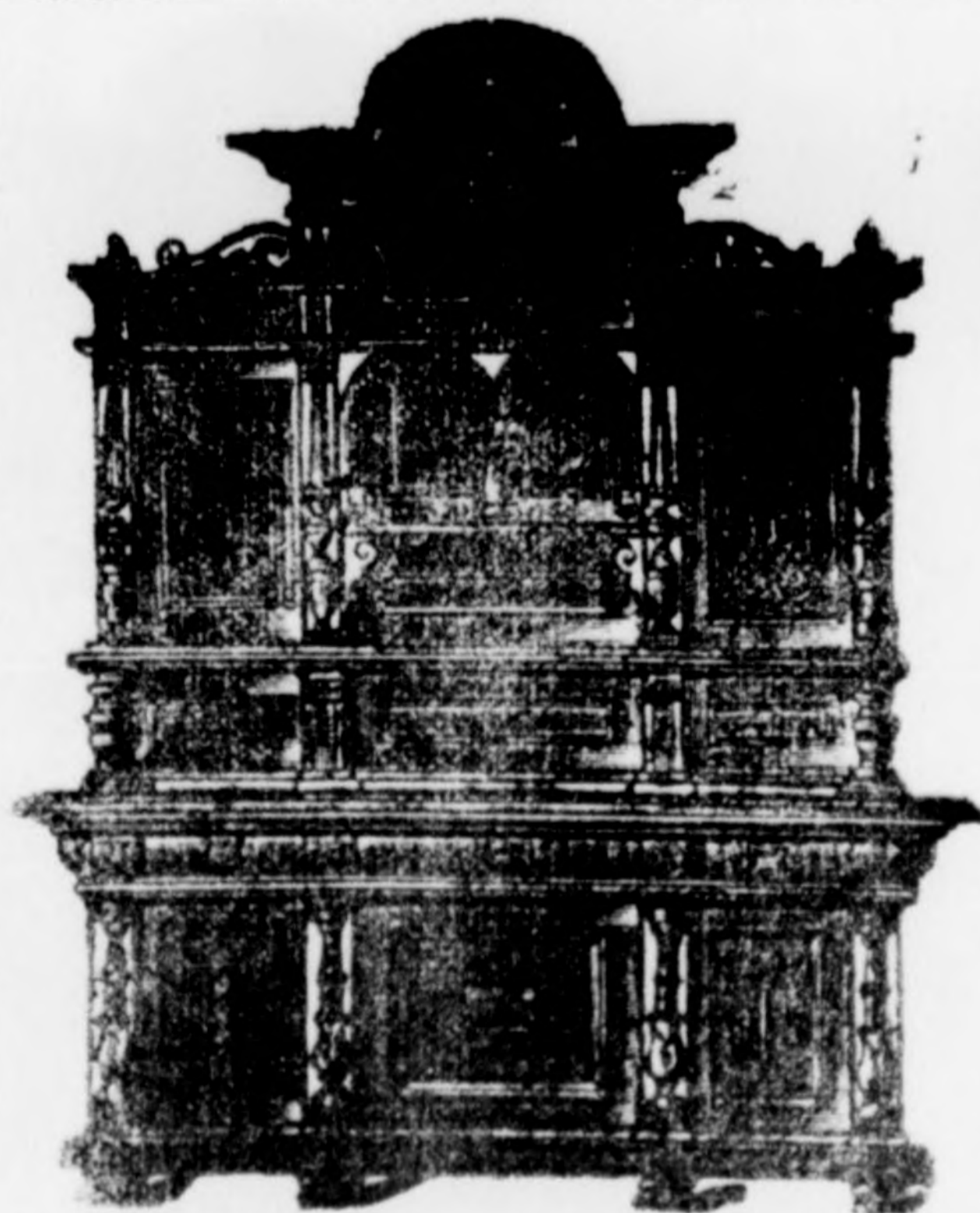
Baranyavármegye

vásári szabályrendelete, a korecsmai zárórára és a
korecsmai hitelre vonatkozó szabályrendelet.

Kivonat a közs. képviselő testületnek a közutak megállapítása tárgyában tartott ülés jegyzőkönyvéből stb.

Továbbá a világhírű Leonhardi-féle anthracen, fekete okmány, gallus, piros, kék és zöldszinű stb. tinták. Kitűnő és olcsó pecsétviaszok, ostyák, író és levélpapírok, írotollak tinta- és porzó-tartók stb. stb.

☞ nagy választékban és olcsó árakon. ☜

ZSOLNAY IMRE butorraktára és műhelye
(tetemesen nagyobbítva)

PÉCSETT

Ferencziek-utca II. szám.

(A pécsi edénygyár raktár ugyanott.)

Nagy választékban teljes és stílszerűen berendezett **alvó-, disz- és ebédlő-szobák**, mindennemű fa-, vas- és kárpitozott bútorok, képek, tükrök, függönyök, függönytarók, és minden e szakmába vágó cikkek.

Abban a helyzetben vagyok, hogy **bútorvásárlások** nálam ép oly jutányosan eszközölhetők, mint Budapesten vagy Bécsben.